

Verslag voorjaarsbijeenkomst 2010. Gerard Bergsma

De voorjaarsbijeenkomst van de Vlinderwerkgroep Friesland vond plaats op donderdag 15 april 2010 ('s avonds) in de Fûgelhelling te Ureterp. Aanwezig waren 34 leden.

1. Voorzitter Siep Sinnema opent de bijeenkomst en heet iedereen van harte welkom; in het bijzonder Minko van der Veen (secretaris van de Vlinderwerkgroep Drenthe). Afgemeld zijn: Judith Bouma, Anja Kerkhof, Hans Bijl en Kees Smit.

Siep deelt mee, dat er weer een nieuwe vindplaats van eitjes van de Sleedoornpage in Zuid-Wolvega (de noordelijkste vindplaats van Nederland) is gevonden.

Dit jaar bestaat de Vlinderwerkgroep Friesland 25 jaar. Dit vieren we tijdens een bijzondere najaarsbijeenkomst op 20 november 2010 alhier in de Fûgelhelling..

2. Verslag najaarsbijeenkomst 2009.

Bladzijde 5: Er staat genoteerd, dat Auke Hunneman 2 exemplaren van *Catocala sponsa* (karmozijnrood weeskind) had waargenomen. Dit moet echter Henk Hunneman zijn.

3. Algemene mededelingen en ingekomen stukken.

De ingekomen stukken worden voorgelezen door de secretaris

4. Ervaringen, mededelingen, inbreng van en door leden.

- Andy Saunders: nieuwe nachtvlindersoorten voor hem: *Orthosia populeti* (populierenvoorjaarsuil) en *Orthosia gracilis* (sierlijke voorjaarsuil).

- Piet Zumkehr: Er is een aparte telroute voor parelmoervlinders uitgezet op Terschelling. Tevens zijn er 2 toeristische strandroutes. Op deze 3 routes kan men parelmoervlinders tellen. Er zijn 4 soorten parelmoervlinders op Terschelling, namelijk de Grote parelmoervlinder, de Kleine parelmoervlinder, de Duinparelmoervlinder en de Zilveren maan. De tellingen kunnen worden gemeld door een mail te sturen aan admin@pzumkehr.nl

- Gerrit Tuinstra: meldt de 640ste macronachtvlindersoort voor Friesland, namelijk de zeldzame *Operophtera fagata* (berkenwintervlinder). Het betreft de vangst van 2 mannetjes op 5 november 2009 bij Appelscha.

- Iedereen meldt vervolgens zijn of haar waarnemingen in het voorjaar van 2010.

-Hein Boersma is op 18 januari 2010 met 3 mensen in een Chrysler Voyager begonnen aan een rit dwars door de Sahara naar Burkina Faso. Een reis van 9000 kilometer. Onderweg zijn er uiteraard vlinderwaarnemingen gedaan, waaronder (in Marokko) het vuurvlindertje *Tomares mauretanicus* en het witje *Elphinstonia charlonia* (een gele vlinder met zwarte kenmerken). Daarna was er 800 kilometer niets te zien. Pas aan de zuidkant van de Sahara werden weer vlinders gezien. De eerste betrof *Zizeeria knysna* (een blauwtje).

5. Nachtvlinderatlas: informatie over de nieuwe mogelijkheden.

Gerrit Tuinstra meldt, dat de internetsite nu met circa 15 pagina's is uitgebreid en dat nu ook de belangrijkste kenmerken en verschillen van een aantal vlindersoorten nader zijn aangeduid. Onder andere de soorten *Noctua janthina* (kleine

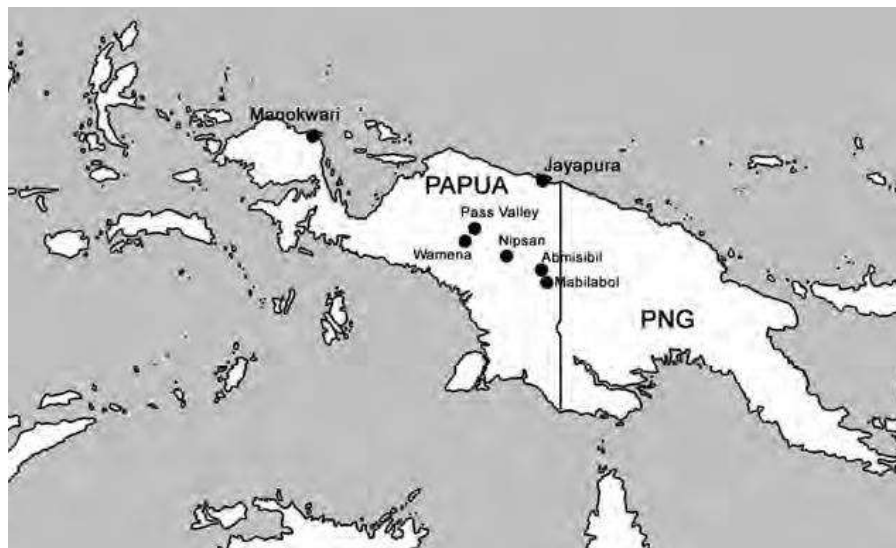
breedbandhuismoeder) en *Noctua janthe* (open-breedbandhuismoeder) en *Autographa jota* (jota-uil) en *Jota pulchrina* (donkere jota-uil).

6. Vertoning van delen van de nieuwe DVD 'Dagvlinders in Nederland en Vlaanderen'.

7. Pauze.

8. Expeditie Nieuw-Guinea - Piet Zumkehr.

West-Irian, zoals het westelijk deel van Nieuw-Guinea vroeger genoemd werd, was tot 1963 Nederlands bezit. Vanaf 1 mei 1963 staat het onder bestuur van Indonesië, die het westelijke deel tegenwoordig **Papua Barat** noemt en het oostelijke deel **Papua**. Het totale gebied van Papua Barat en Papua heeft een oppervlakte van 416.000 vierkante kilometer. Piet en Rob de Vos hebben al vele jaren contact met Henk van Mastrigt, een Franciscaner missionaris, die in West-Papua (Jayapura - het voormalige Hollandia) woont. Deze heeft vanaf zijn missiecentrum al vele jaren onderzoek gedaan naar de dag- en nachtvlinderfauna in de naaste omgeving. Aangezien er al heel lang geen wetenschappelijk onderzoek naar insecten in West-Papua was gedaan, werd in 1993 besloten om dit op te pakken met een eerste verkennende reis. In 1996 volgde een tweede succesvol bezoek, waarbij Piet ook betrokken was. In 2005 werd de derde expeditie een feit. Een zestal entomologen uit Nederland en Engeland verrichtten op verschillende locaties in het centrale bergland van Papua onderzoek naar insecten. Zij werden vergezeld door docenten en studenten van de faculteit biologie van de Cenderawasih Universiteit van Jayapura, die op deze wijze praktijkervaring konden opdoen. Deze expeditie bood hen de eerste mogelijkheid om het binnenland van Papua te bezoeken. De Universiteit kreeg hierdoor de kans om naar internationaal niveau door te groeien. De studenten hebben zich inmiddels onder leiding van Henk van Mastrigt verenigd in een insectenwerkgroep, die ook zelf expedities naar bijzondere gebieden uitvoert. In Nederland is in 2006 de Stichting Papua Insecten (Papua Insects Foundation) opgericht met een tweeledig doel. Het ondersteunen van het werk van de Universiteit en daarnaast het bijdragen aan onderzoek naar de biodiversiteit van zogenaamde 'hotspots' (terreinen met een bijzondere rijkdom aan natuurwaarden,

waarvan de bescherming een hoge prioriteit heeft). Er is ook een prachtige en leerzame website opgezet, www.papua-insects.nl In 2008 is er weer een expeditie geweest waaraan Piet heeft deelgenomen. Joop Schaffers was mee voor de

vlinderfotografie. Diverse locaties in Papua, zoals het Cycloopegebergte en het Stergebergte alsmede het eiland Supiori (ten westen van het eiland Biak) zijn met een bezoek vereerd. Piet laat tijdens zijn verhaal prachtige foto's zien van locaties en vlinders. In Papua was het problematisch vanwege de hoogteverschillen tussen de diverse gebieden. Tot 1000 meter hoogte was in Papua in het verleden al behoorlijk gevangen, maar de vangsten die de expeditieleden hogerop deden, betroffen vrijwel allemaal nieuwe soorten vlinders. Bijvoorbeeld de familie van de bladrollers (*Tortricidae*): circa 900 soorten gevangen, waarvan 600 nieuw voor de wetenschap. Het eiland Supiori werd met de boot vanuit Jayapura aangedaan. Het eiland bestaat grotendeels uit maagdelijk oerwoud en is beschermd natuurgebied. Het was lastig om erin door te dringen; er was wel een ringweg rond het eiland in aanbouw, maar wegen het binnenland in waren er nauwelijks. Wel veel prachtige vlinders, waaronder de schitterend groenglanzende vogelvlinder *Ornithoptera priamus*. Na Supiori per vliegtuig het binnenland van Papua in naar het stadje Wamena in de hooggelegen Baliem Vallei. Deze vallei werd pas in 1938 ontdekt door de onderzoeker Richard Archbold, die er bij toeval overheen vloog met zijn watervliegtuig. Deze vallei is volledig ingesloten door de hoge bergen. Vanuit Wamena werd over een hoge bergrug doorgevlogen naar het dorp Walmak Nipsan in het Jayawijaya gebergte. In deze regio woont het volk van de Yali. Vanuit Walmak Nipsan gingen de expeditieleden op vlinderjacht. Het regent hier vaak van 's middags 15.00 uur tot 's nachts 03.00 uur. Tijdens de regen vliegen er ontzettend veel vlinders. Piet laat vele mooie beelden van nachtvlinders de revue passeren. Hier zijn alleen al 19 nieuwe soorten waaiermotten (*Alucitidae*) ontdekt. Eén van deze nieuwe waaiermotten is vernoemd naar Piet Zumkehr, namelijk *Alucita zumkehr* (zie afbeelding hieronder).

In 2005 ving Piet tijdens de toenmalige expeditie in Papua een nieuwe nachtvlinder-soort, die in onderstaande publicatie is beschreven door Rob de Vos van het Zoölogisch Museum Amsterdam

Nieuwe vlinder ontdekt

In 2005 werd in Papua (Indonesisch Nieuw-Guinea) een nieuwe vlinder ontdekt door Piet Zumkehr. Hij was daar op expeditie met Rob de Vos, vlinderdeskundige van het Zoölogisch Museum te Amsterdam.

Rob de Vos heeft de vlinder beschreven in een publicatie en heeft het diertje naar zijn ontdekker genoemd. De nachtvlinder heet nu *Notata zumkehrri*. Deze publicatie is recent verschenen. Het dier is een beervlinder uit de *Arctiidae* familie.

Beervlinders worden zo genoemd omdat de rupsjes behaard zijn. Het vrouwtje is spierwit, de mannetjes zijn wit met ronde, donkerbruine vlekken aan de onderkant van de vleugels. Deze vlekken zijn geurschubben waarmee feromonen afgescheiden worden (stoffen om vrouwtjes mee te lokken). De *Notata zumkehrri* heeft een spanwijdte van 1,5 centimeter. Volgens de Vos worden er regelmatig nieuwe vlinders ontdekt, vooral in de tropen. Maar niet altijd zijn ze zo opvallend als de *Notata zumkehrri*.

Al met al was de laatste expeditie van 2008 enerverend vanwege de spanningen, die tijdens het verblijf in het dorp Walmak Nipsan ontstonden met een aantal dorpelingen. Piet hoopt nooit meer in een dergelijke hachelijke situatie verzeild te raken.

Bronvermelding: Stichting Papua Insecten ; tekstdocument van Piet Zumkehr & Rob de Vos (zie Vlindernet + 'Vlinders' nr. 3 van 2008). Zie tevens de site <http://www.papua-insects.nl> voor meer informatie over het project.

9. Rondvraag.

Er zijn geen vragen of opmerkingen.

10. Sluiting.

Siep Sinnema bedankt Piet Zumkehr voor zijn boeiende lezing. Daarna wenst hij allen een goede thuisreis.